

ČESKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavního soudu

Jm é n e m r e p u b l i k y

Ústavní soud rozhodl v senátu složeném z předsedy Zdeňka Kühna (soudce zpravodaje) a soudců Josefa Fialy a Milana Hulmáka o ústavní stížnosti stěžovatelky **V. B.**, zastoupené Mgr. Igorem Penkou, advokátem, sídlem náměstí Svobody 702/9, Brno, proti rozsudku Nejvyššího soudu ze dne 20. února 2024 č. j. 8 Tdo 1045/2023-577, za účasti **Nejvyššího soudu**, jako účastníka řízení, a **Nejvyššího státního zastupitelství** a **M. M.**, zastoupené Mgr. Robertem Scigielem, advokátem, sídlem Ptašinského 311/8, Brno, jako vedlejších účastníků řízení, takto:

Ústavní stížnost se zamítá.

Odůvodnění

I.**Podstata věci**

1. V tomto nálezu se Ústavní soud opětovně zabývá právem poškozených na účinné vyšetřování. Ústavní soud při rozhodování o ústavní stížnosti poškozeného napadající rozhodnutí o zproštění obžaloby nemá přezkoumávat každé tvrzené pochybení orgánů činných v trestním řízení, pokud jde svou povahou o izolované chyby či ojedinělá opomenutí v řízení jinak vedeném s náležitou péčí. Ústavní soud se místo toho musí zaměřit na otázku, zda snad v řízení nedošlo k tak závažným nedostatkům, které by mohly ohrozit základní cíle vyšetřování závažné trestné činnosti, tj. zjistit rozhodné okolnosti tvrzeného trestného činu.

II.

Popis věci a jejího procesního vývoje

2. Nynější případ má původ v incidentu, k němuž došlo odpoledne 10. září 2020. Tehdy se v Brně potkaly stěžovatelka s vedlejší účastnicí (dále jen „obviněná“) a jejím malým synem. Jejich setkání vyústilo v potyčku a vážná zranění stěžovatelky.

3. V obecné rovině je nesporné, že v onen zářijový den vyrazila tehdy devěťadvacetiletá obviněná na procházku se svým rok a půl starým synem v kočárku. Nejprve byli na dětském hřišti, poté vešli do ulice X. Syn jel v ten moment na odrážedle a přiblížil se k zaparkovanému černému vozidlu značky Mercedes. Krátce nato vyběhla z domu osmašedesátiletá stěžovatelka, která se dostala do slovní rozepře s obviněnou a vyzvala ji, aby se synem okamžitě odešli od jejího auta a aby syn do vozu nenarážel. Po kratším konfliktu (o jehož přesné podobě panují nejasnosti) obviněná do stěžovatelky strčila, ta spadla a utrpěla vážná zranění (zlomeniny představující vážnou poruchu zdraví vyžadující hospitalizaci a operace, provázenou dlouhodobými bolestmi a narušením hybnosti v oblasti levého lokte a levé kyčle, a tedy významné omezení v pohybu a sebeobsluze). Obviněná poté zazvonila na sousedku, aby přivolala rychlou záchrannou službu (sama dle své výpovědi nemohla pomoc zavolat, protože měla vybitý telefon). Krátce nato se objevil manžel stěžovatelky a stěžovatelka na něj zakřičela, ať obviněnou nenechá odejít, že ji shodila, manželovi se však nepodařilo ji zastavit. Obviněná v panice nechala na místě kočárek s osobními věcmi.

4. V detailech se nicméně verze stěžovatelky a obviněné podstatně lišily. Stěžovatelka uváděla, že se daného dne dívala z okna, viděla obviněnou se synem, který na silnici na odrážedle narážel do levé zadní části jejího zaparkovaného vozu. Vyšla proto před dům a slušně vyzvala obviněnou, aby se synem opustili prostor jejího auta, obviněná to ale odmítla s tím, že si „*má dát auto do garáže a nepřekážet na silnici*“. Stěžovatelka proto šla k autu a výzvu zopakovala, obviněná jí opět nevyhověla a začala mluvit ke svému dítěti, „*že paní je zlá, nemá ráda děti a má radši auto*“. Stěžovatelka poté zdůraznila, že je soudkyně, „*je jí znám etický kodex*“ a poté opět obviněnou slušně vyzvala, aby se synem odešli. Obviněná však stála na svém, odmítala odejít, proto stěžovatelka sdělila, že si dojde pro klíče a přeparkuje své auto. Když se začala otáčet ke svému domu, obviněná ji s vulgárními slovy oběma rukama strčila. Stěžovatelka spadla, po pádu nebyla schopna pohybu a se zraněními zůstala ležet na silnici. Stěžovatelka trvala na tom, že se dítěte nikdy nedotkla, tím méně že by ho shodila z odrážedla.

5. Obviněná naproti tomu od počátku trvala na tom, že chránila své dítě proti útokům stěžovatelky. Odmítla, že by její syn do stěžovatelčina auta narážel, pouze na něj šáhl rukou, stěžovatelka vyběhla ze dveří domu a agresivně na ně křičela, ať „*vypadnou*“. Obviněné se to dotklo, řekla stěžovatelce, že komunikace je veřejná. Když stěžovatelka sešla ze schodů domu, syn se schoval za obviněnou. Její syn na odrážedle popojel k autu, stěžovatelka ho chytila za pravou ruku a stáhla z odrážedla na zem. Syn křičel, obviněná mu pomohla zpátky na odrážedlo a postavila jej za sebe a ten se za ní schovával, protože měl velký strach. Obviněná stěžovatelce řekla, co si to dovoluje, stěžovatelka udělala dva kroky kolem ní směrem k synovi a natahovala se k němu způsobem podobným tomu, jako při předchozím stažení syna z odrážedla. Proto ji obviněná oběma rukama odstrčila,

bála se totiž, že stěžovatelka syna shodí z odraždla znovu. Pád stěžovatelky neviděla, protože se hned otočila k synovi, pak viděla stěžovatelku až na zemi. Nechtěla ji nechat ležet na silnici, chtěla stěžovatelce pomoci, proto jednak přes sousedku přivolala záchrannou službu, jednak stěžovatelku odvěkla k brance domu. Následně se věnovala dítěti. Když se znovu otočila ke stěžovatelce, všimla si, že ta se nějakým způsobem vrátila zpátky na silnici a tam si lehla. To byl pro ni signál, že stěžovatelka „*není normální*“. Stěžovatelka poté začala křičet na svého manžela, ať vezme dítě. Manžel skutečně vyrval obviněné kočárek z rukou, proto z něj vytáhla dítě a z místa utekla, protože se začala bát o sebe a hlavně o syna.

6. Skutkové verze stěžovatelky a obviněné se tedy od počátku lišily ve dvou klíčových věcech. Zaprvé v tom, jakým způsobem stěžovatelka s obviněnou komunikovala (zda klidně a kultivovaně, což tvrdí stěžovatelka, nebo vulgárně, což tvrdí obviněná). Zadruhé, což je pro nynější věc klíčové, zda stěžovatelka fyzicky zaútočila na syna obviněné (stáhla jej z odraždla). Samotný incident neviděl nikdo jiný (kromě rok a půl starého dítěte).

7. Obžaloba podaná Městským státním zastupitelstvím v Brně dne 29. 6. 2021 nepochybovala o násilí, kterého se stěžovatelka dopustila na dítěti. Vymezila skutek tak, že obviněná:

„dne 10. 9. 2020 v době kolem 17:00 hodin v Brně na ulici X, na silnici před rodinným domem č. X, po předchozí slovní rozeprě ohledně chování nezletilého syna [...], a jeho fyzickém napadení ze strany [stěžovatelky] (řešeno samostatně pod č. j. KRPB – 179179/PŘ-2020-060211), fyzicky napadla [stěžovatelku], tím způsobem, že ji oběma rukama odstrčila tak silně, že ztratila stabilitu a upadla na zem, a tímto svým jednáním [stěžovatelce] způsobila [následuje výčet způsobených zranění], čímž jinému úmyslně ublížila na zdraví a uvedeným činem způsobila těžkou újmu na zdraví, na místě veřejnosti přístupném se dopustila výtržnosti tím, že napadla jiného, čímž spáchala zločin ublížení na zdraví podle § 146 odst. 1, 3 trestního zákoníku a přečin výtržnictví podle § 358 odst. 1 trestního zákoníku.“

8. Trestní soudy o obžalobě rozhodovaly opakovaně, ve věci padlo celkem sedm soudních rozhodnutí (jeden zprošťující rozsudek nalézacího soudu, dva odsuzující rozsudky nalézacího soudu, dva rušící rozsudky odvolacího soudu, jeden rušící a současně odsuzující rozsudek odvolacího soudu a konečně nyní napadený zprošťující rozsudek Nejvyššího soudu).

II. A. První (zprošťující) rozsudek nalézacího soudu a první rušící rozhodnutí odvolacího soudu

9. Městský soud v Brně prvním rozsudkem (9. 9. 2021) obviněnou obžaloby zprostil. Zdůraznil, že incidentu nebyl nikdo přítomen, soud tak čelí tvrzení stěžovatelky proti tvrzení obviněné. Obsah výpovědi obviněné byl ve všech podstatných bodech konzistentní a v souladu s její předchozí výpovědí před policejním orgánem. Podobně tomu bylo i u výpovědi stěžovatelky jako poškozené. Soud vzal v potaz též fotografie syna z procházky před incidentem, na kterých nemá žádná viditelná zranění, a po konfliktu, kdy má na ruce viditelné mnohačetné škrábance. Lékařská zpráva, vyhotovená dvě hodiny po incidentu, uvádí, že syn měl na lokti mnohačetné škrábance. Konečně soud dodal, že vozidlo, které bylo prapůvodem sporu mezi stěžovatelkou

a obviněnou, neneslo žádné známky poškození. Městský soud proto vyšel z presumpce nevinny a dovedl, že se sice žalovaný skutek stal, ale není trestným činem, protože obviněná jednala v nutné obraně (§ 29 trestního zákoníku). V řízení se neprokázalo tvrzení o prvotním a nečekaném útoku obviněné na stěžovatelku. Naopak, myslitelné zůstaly obě verze, tedy jak prvotní a nečekaný útok obviněné, tak prvotní útok stěžovatelky na dítě obviněné, proti němuž je nutná obrana přípustná. Městský soud upozornil, že ostatně přesně tak (jako reakci na předchozí útok stěžovatelky) vymezila skutkový stav obžaloba, ovšem pak v rozporu s tímto popisem nekvalifikovala jednání obviněné jako nutnou obranu.

10. Krajský soud v Brně (4. 11. 2021) k odvolání státního zástupce a stěžovatelky zrušil rozsudek městského soudu a zavázal jej k doplnění dokazování. Celou věc nelze zjednodušit jen jako „tvrzení proti tvrzení“, jak to učinil městský soud. Krajský soud mj. upozornil na nesrovnalosti v některých výpovědích obviněné a na další svědecké výsledky třetích osob.

II. B. Druhý (první odsuzující) rozsudek nalézacího soudu a druhé rušící rozhodnutí odvolacího soudu

11. Druhým, tentokrát již odsuzujícím, rozsudkem (25. 1. 2022) městský soud shledal obviněnou vinnou zločinem ublížení na zdraví a přečinem výtržnictví a uložil jí za to úhrnný trest odnětí svobody v trvání 30 měsíců, který podmíněně odložil na zkušební dobu 36 měsíců. Současně přiznal stěžovateli část požadovaného nároku na náhradu škody a se zbytkem nároku ji odkázal na řízení ve věcech občanskoprávních. Městský soud tentokrát uvěřil verzi stěžovatelky, která se jeví konzistentní, zatímco obviněná nejprve uváděla, že stěžovatelka spadla sama (sousedce, přes kterou přivolala první pomoc, a když komunikovala s manželem stěžovatelky). Svědci po incidentu nezaznamenali pláč dítěte. Zranění, které utrpěl onoho dne jeden a půl roční syn obviněné, mají nejasný původ a povahu, není vyloučeno, že syn mohl být zraněn ještě před konfliktem se stěžovatelkou (např. na hřišti, kde si předtím hrál). K tvrzené nutné obraně soud uvedl, že obviněná byla jiné váhové kategorie, vyšší, statnější než postavou drobná stěžovatelka. Nešlo o přímo hrozící útok na syna, kterému by musela obviněná čelit.

12. Ovšem i druhý rozsudek městského soudu krajský soud zrušil, neboť rozsudek trpěl vadami – nejasností a neúplností skutkových zjištění. Krajský soud upozornil, že není vůbec jasné, jak městský soud dospěl k závěru, že dítě utrpělo zranění dříve při hraní na hřišti, a ne při potyčce se stěžovatelkou, to zvláště za situace, kdy tato zranění byla u dítěte zjištěna lékařem krátce po konfliktu se stěžovatelkou. Krajský soud dále zavázal městský soud více rozebrat a prokázat okolnosti předcházející zranění stěžovatelky, a to rekonstrukcí na místě činu.

II. C. Třetí (druhý odsuzující) rozsudek nalézacího soudu a třetí rozhodnutí odvolacího soudu

13. Městský soud provedl rekonstrukci a poté v pořadí třetím rozsudkem obviněnou matku opět uznal vinnou ze stejných trestných činů a potrestal stejným trestem (rozsudkem ze dne 13. 12. 2022 č. j. 90 T 79/2021-453). Městský soud přisvědčil verzi stěžovatelky, kterou podporují i další provedené důkazy. Způsob vzniku zranění

je doložen výsledky znaleckého zkoumání, včetně vyjádření znalkyně k provedené rekonstrukci. Výpověď stěžovatelky byla po celou dobu konstantní, tvrzení obviněné naopak nebyly. Svědkům, kteří se na místě objevili po pádu stěžovatelky, napřed tvrdila, že stěžovatelka spadla sama. Rovněž odmítla na místě setrvat do příjezdu policie. A konečně, svědci neviděli dítě křičet nebo plakat, byť obviněná tvrdila opak.

14. Pokud obviněná poukazovala na fotografie s daty a lékařskou zprávu o škrábancích na lokti dítěte, čímž se snažila doložit závadné chování stěžovatelky, městský soud konstatoval, že fotografie pořízené 10. 9. 2020 v 15:29:28 a v 15:36:32, tedy před konfliktem se stěžovatelkou, sice zachycují syna obviněné, na kterých nemá žádný škrábanec, avšak toliko zepředu, přičemž na žádné z fotografií není detail jeho pravého lokte. Z následné vágní lékařské zprávy plyne pouze to, že nějaké škrábance na (blíže nespecifikovaném) lokti existovaly, a z fotografie škrábanců z 11. 9. 2020, která vyobrazuje drobné zranění na lokti, pak nelze dovodit, že by zranění způsobila stěžovatelka. Prokázáno je pouze, že dítě drobné zranění mělo, nikoli však kdo a kdy je způsobil. Soud také poukázal na věk dítěte, při kterém běžně dochází k drobným zraněním a karambolům. Proto vypustil ze skutkové věty část o napadení syna obviněné stěžovatelkou (srov. naproti tomu vymezení skutku v obžalobě – cit. v bodě 7 shora). Soud nicméně rozebral i jinou verzi příběhu, a sice pokud by obviněná vskutku bránila syna proti útoku stěžovatelky. Ale ani tehdy by nebylo možné uvažovat o nutné obraně. Jak plyne z výsledků rekonstrukce, syn stál za obviněnou, která byla vyšší, statnější a těžší váhové kategorie než stěžovatelka, která je postavou drobná, na první pohled křehce působící seniorka. Tělo obviněné krylo syna a postavou drobnější stěžovatelka by ho musela překonat (srov. bod 20 rozsudku).

15. Byť krajský soud věcně souhlasil s městským soudem, formálně nepotvrdil třetí rozsudek městského soudu. Krajský soud jej totiž na veřejném zasedání zrušil (rozsudkem ze dne 20. 4. 2023 č. j. 9 To 29/2023-486). Nově rozhodl tak, že obviněné matce uložil mírnější trest, jmenovitě úhrnný trest odnětí svobody v trvání dvou let s podmíněným odkladem na jeden rok, to vše při zachování právní kvalifikace a výroků o náhradě škody. Jediné změny doznala skutková věta výroku o vině, krajský soud se přitom ale ztotožnil se skutkovým hodnocením, jak jej provedl městský soud. Krajský soud ji změnil tak, aby odpovídala podané obžalobě: stěžovatelka vskutku nejprve fyzicky napadla dítě obviněné. Městský soud podle krajského soudu neměl tyto údaje ze skutkové věty i s ohledem na své skutkové závěry vypouštět. Stěžovatelka stáhla syna obviněné z odraždla, neboť podle lékařské zprávy měl syn po činu škrábance na lokti, zatímco dle fotografií pořízených před konfliktem je neměl. Tento fyzický útok na syna důkazy objektivně prokazují. Následné jednání obviněné ale nemělo charakter obrany proti dalšímu útoku stěžovatelky, která jen natáhla směrem k dítěti ruku, nýbrž šlo o „vypořádání“ se stěžovatelkou za stažení syna z odraždla. Obviněná podle krajského soudu „jednala v konfliktní situaci neadekvátně pudově jako matka“.

II. D. Dovolání a rozsudek Nejvyššího soudu

16. Proti rozsudku krajského soudu podali dovolání obviněná a nejvyšší státní zástupce. Obviněná nesouhlasila s výrokem o své vině a trvala na tom, že jednala v nutné obraně.

17. Nejvyšší státní zástupce podal dovolání ve prospěch obviněné, neboť stejně jako ona tvrdil, že její jednání bylo nutnou obranou. Nepolemizoval se skutkovými zjištěními městského soudu a krajského soudu, ale s vadnými právními závěry. Krajský soud po právní stránce nesprávně posoudil vzájemné postavení obviněné, jejího malého dítěte a stěžovatelky s ohledem na situaci na místě činu. Vadně též shledal, že dítěti nehrozilo přímé nebezpečí, protože bylo kryto tělem obviněné, a tudíž stěžovatelka na něj nemohla snadno dosáhnout. Krajský soud měl přihlídnout k tomu, jak se celá situace jevila obránci. Podle skutkových zjištění obviněná strčila do stěžovatelky ve chvíli, kdy se stěžovatelka rukou natahovala směrem k malému synovi obviněné, kterého krátce předtím fyzicky napadla (stáhla z odrážedla). Opětovné napřažení ruky směrem k dítěti obviněná mohla snadno a pochopitelně vnímat jako další přímou hrozbu, jako další započatý útok, a to tím spíše, že jako matka ohroženého dítěte jistě potenciální hrozbu vnímala úzkostlivěji. Pokud nebylo možno objektivně objasnit, kdy skončil útok, který podle obviněné jejímu dítěti hrozil, je třeba vycházet z pravidla *in dubio pro reo* a dospět k závěru, že útok trval. Proto bylo třeba se zabývat adekvátností jako druhou podmínkou nutné obrany, která byla také naplněna, neboť obrana odpovídala způsobu útoku, resp. nebyla mu zcela zjevně nepřiměřená (strčení v reakci na stažení dítěte z odrážedla). Nešlo o obranu zjevně nepřiměřenou útoku (§ 29 odst. 2 trestního zákoníku); nelze dovodit, že obrana zcela jasně, očividně a nepochybně neodpovídá všem rozhodným okolnostem charakterizujícím způsob útoku, jak již ve svém prvním rozsudku uvažoval i městský soud, když obviněnou zprostil obžaloby.

18. Nejvyšší státní zástupce poukázal i na vadnost posouzení činu jako přečinu výtržnictví. Trestní soudy vůbec nevzaly v úvahu, že v dané situaci šlo o „soukromý“ konflikt dvou žen, který vyplynul z malichernosti spočívající v pohybu malého dítěte na odrážedle v blízkosti automobilu stěžovatelky a vyvrcholil v podstatě bagatelním fyzickým útokem majícím podobu strčení, byť se závažnými následky. Tento způsob jednání obviněné nebyl způsobilý zasáhnout ani jakkoli jinak ohrozit další osoby a narušit klid jiných lidí.

19. Napadeným rozsudkem Nejvyšší soud zrušil odsuzující rozsudek krajského soudu a nově rozhodl tak, že se obviněná dle § 226 písm. b) trestního řádu zprošťuje obžaloby a poškození včetně stěžovatelky byli odkázáni se svými nároky na řízení občanskoprávní. Nejvyšší soud uzavřel, že obviněná jednala v nutné obraně.

20. Nejvyšší soud uvedl, že skutkové závěry vyplývající z výroku rozsudku krajského soudu mohou být spolehlivým podkladem pro závěr o tom, zda obviněná jednala za podmínek nutné obrany podle § 29 trestního zákoníku, anebo zda po všech stránkách naplnila znaky trestných činů, které v jejím jednání soudy shledaly. Nejvyšší soud pro úplnost připomněl, že městský soud již v prvním rozsudku z důvodů nutné obrany obviněnou obžaloby zprostil. Co se týče dalších rozhodnutí v této věci, je zřejmé, že právní posouzení a závěry nebyly jednotné a nejsou dostatečně přesvědčivé ani v nyní přezkoumávaných rozhodnutích. I přes prvotní skutkové nejasnosti lze uzavřít, že z hlediska skutkových zjištění skutek popsany v nyní přezkoumávaném (již v pořadí třetím) rozhodnutí krajského soudu nesvědčí o extrémních nesrovnalostech nebo jiných nejasnostech. Ostatně ty ani nejsou v dovoláních namítány (vyjádření stěžovatelky jako poškozené není pro tyto závěry podstatné a nepřislouží jí), a proto skutkové závěry vyplývající z výroku nyní přezkoumávaného rozsudku odvolacího soudu mohou být

spolehlivým podkladem pro závěr o tom, zda obviněná, jak se podává v obou dovoláních, jednala za podmínek nutné obrany podle § 29 trestního zákoníku.

21. Podmínkou nutné obrany je, aby útok buď bezprostředně hrozil, nebo trval. Podle okolností případu musí tedy být jasné, že útok musí bez prodlení a určitě následovat za hrozbou, přitom však nemusí být neočekávaný. Hrozba nemusí být vyslovena, postačí, pokud z okolností případu vyplývá. Útok ovšem nesmí být ukončen ani přerušen. Časový rozdíl mezi počátkem nutné obrany a očekávaným prvním úderem útočníka bývá velmi krátký a závisí na povaze útoku. V posuzované věci tato podmínka byla podle zjištění odvolacího soudu splněna, protože je zjevné, že obrana obviněné byla užita v momentě, kdy existovala hrozba, že stěžovatelka dál bude proti nezletilému synovi obviněné útočit. To však soud prvního stupně ani odvolací soud nebraly dostatečně do úvahy.

22. Soudy nedostatečně zvážily skutečnosti, za kterých k činu došlo, a to s ohledem na zásadu přiměřenosti. Dostatečně nepoměrovaly hodnoty chráněných zájmů, ke kterým obrana každé z žen směřovala. Příčinou konfliktu bylo jednání stěžovatelky, která stáhla z odrážedla syna obviněné (batole) proto, aby mu zabránila zdržovat se v blízkosti svého stojícího automobilu. Zcela přirozenou reakcí obviněné jako matky byla obrana tohoto dítěte, batolete, které se fakticky v dané chvíli ničeho nedopustilo, ale bylo napadeno. Při následné slovní hádce, kdy již stěžovatelka ani její majetek nebyly jakkoli ohroženy, stěžovatelka vykročila směrem k obviněné a za ní se schovávajícímu synovi s nataženou rukou. Právě toto gesto bylo podnětem k obrannému jednání obviněné, která natažením obou rukou a opřením se jimi do hrudníku stěžovatelky jednala impulzivně jako ochránitelka dítěte, přiměřeně ke všem uvedeným skutečnostem. Šlo o zcela obvyklý a přirozený obranný mechanismus.

23. Z uvedeného je možné dovodit jednak bezprostřednost užitého násilí a jednak přiměřenost zvoleného útoku, protože proti natažení ruky a vykročení směrem k obviněné užila obviněná též obranu pažemi, zřejmě i jedinou v danou chvíli možnou, tedy že od sebe (potažmo od syna) chtěla stěžovatelku odstrčit. Sílu, kterou v tento moment obviněná vyvinula, nelze považovat za nepřiměřenou nebo přehnanou, a to přesto, že stěžovatelka upadla a přivodila si zranění léčené po dobu čtyř až pěti měsíců. Byť jde o těžký následek, je třeba přisvědčit obviněné, že se na něm nepochybně podílely i další skutečnosti, např. nerovnost terénu a nedobrá zdravotní kondice stěžovatelky. Pro závěry o tom, zda šlo o nutnou obranu, je však podstatné vlastní jednání, nikoli již z něho vzniklý následek, protože přiměřenost obrany se posuzuje především z hlediska intenzity obou akcí, a tedy obou způsobů vedení srovnávaných útoků. V posuzované věci je možné shledat, že obrana obviněné musela být tak intenzivní, aby hrozící útok jistě a bez rizika odvrátila. Pro tento účel judikatura připouští, že obrana musí být silnější než útok, avšak nesmí být zcela zjevně nepřiměřená, protože u nutné obrany se nevyžaduje naprostá proporcionalita. Proto lze v posuzované věci seznat, že obrana obviněné nebyla zcela zjevně, přehnaně silnější, než bylo třeba k odvracení útoku stěžovatelky. Pro jednání v nutné obraně není podstatná tzv. subsidiarita, tj. nevyžaduje se, aby se obránce snažil vyhnout hrozícímu nebo již probíhajícímu útoku nebo aby použil nejdříve mírnější způsoby obrany a jejich intenzitu případně stupňoval až podle způsobu útoku.

24. Nejvyšší soud uzavřel, že čin spáchala obviněná jako matka velmi malého dítěte (batolete), které se pohybovalo po veřejném prostranství pod jejím dohledem

na odrážedle, přičemž v určitý moment se zastavilo v těsné blízkosti vozidla stěžovatelky. Vozidlo však nijak nepoškodilo. Přesto stěžovatelka zareagovala tak, že začala na obviněnou a na jejího malého syna křičet, ať z místa odejdou, a posléze chlapce chytila za paži a stáhla ho z odrážedla na zem, což vyvolalo nejprve slovní rozepři a následně vedlo k tomu, že stěžovatelka vykročila směrem k obviněné s nataženou rukou. Právě tato situace je z pohledu obviněné určující pro závěr, jak se jí jevila nebezpečnost útoku poškozené, byla podnětem k obrannému jednání spočívajícímu v tom, že do poškozené strčila. Nejvyšší soud tuto reakci obviněné považuje za zcela přiměřenou vzhledem k té, kterou vůči ní v dané chvíli užila stěžovatelka. V posuzované věci se jeví rozhodné i to, za jakých okolností k činu došlo, protože reakce stěžovatelky byla přehnanou obavou o vlastní majetek (dítě stáhla z odrážedla, byť se jejímu autu nic nestalo).

III.

Argumentace stěžovatelky

25. Ústavní stížností stěžovatelka navrhuje zrušit rozsudek, kterým podle ní Nejvyšší soud porušil její ústavně zaručená práva zakotvená v čl. 10 odst. 1, čl. 36 odst. 1, čl. 38 odst. 2 a čl. 40 odst. 2 Listiny základních práv a svobod a v čl. 6 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod.

26. Stěžovatelka především popírá, že by se v průběhu posuzovaného děje dopustila nějakého závadného jednání, obzvláště pak, že by měla syna obviněné napadnout tím způsobem, že jej stáhla z odrážedla, a že i poté, když se nacházel za obviněnou, k němu měla vykročit a natahovat ruku. Toto jednání jí nebylo v řízení nikdy prokázáno. V těchto směrech byly chybné a nepodložené již skutkové závěry učiněné krajským soudem. Krajský soud provedl změnu popisu skutku, aniž by vůbec prováděl dokazování, jak požaduje § 259 odst. 3 trestního řádu. Změnu odůvodnil pouze odkazem na fotografie a lékařské zprávy, které však o zranění dítěte a času jeho vzniku nic nevypovídají. Jím činěné závěry jsou nepřezkoumatelné. Stěžovatelka se také domnívá, že při takovémto jejím obviňování z napadení dítěte a agresivního chování mělo být pamatováno i ve vztahu k ní na pravidlo *in dubio pro reo*.

27. Nejvyšší soud, namísto, aby závěry krajského soudu napravit, slepě z nich, a též z neprokázaných tvrzení obhajoby, vyšel. Ba co víc, skutkový stav dále zkreslil a dovodil splnění podmínek nutné obrany. Není jasné, jak ze skutkových závěrů krajského soudu Nejvyšší soud dovodil, že obviněná se bránila v momentu existence hrozby ze strany stěžovatelky. Nejvyšším soudem tvrzená skutková zjištění nemají spojitost s provedenými důkazy. Nejvyšší soud též vytýká soudům prvního a druhého stupně neobjektivní zhodnocení všech ve věci zjištěných skutečností, aniž by dostatečně vysvětlil proč, a své vlastní závěry tak činí nepřezkoumatelnými. V konečném důsledku přijatá verze skutkového děje je založena na lžích obviněné a výpověď stěžovatelky naopak nebyla brána v potaz. Není jasné proč, zejména když nebyly zjištěny žádné skutečnosti zpochybňující její věrohodnost. Nejvyšší soud také například uvádí, že je třeba přisvědčit obviněné, že na zranění stěžovatelky se nepochybně podílely i další skutečnosti, např. nerovnost terénu a její nedobrá zdravotní kondice, byť v řízení před soudy nižších stupňů nebylo o nějaké nedobré zdravotní kondici stěžovatelky nic prokázáno. Nejvyšší soud dává přednost nepodloženému tvrzení obviněné o špatném

zdravotním stavu stěžovatelky namísto stavu zjištěného v řízení znalkyní. Na druhou stranu Nejvyšší soud pominul vážnost zranění a délku hospitalizace stěžovatelky, tedy skutečnosti vyvracející verzi o nutné obraně.

28. Stěžovatelka se rovněž domnívá, že krajský soud a Nejvyšší soud jí upřely právo se k věci vyjádřit. Nerespektovaly její právo na veřejné projednání a neměla možnost se vyjádřit k důkazům. Nejvyšší soud rozhodoval v neveřejném zasedání, ač podle § 265r odst. 1 trestního řádu rozhoduje o dovolání zásadně ve veřejném zasedání.

29. Stěžovatelka rovněž namítá porušení práv zakotvených v čl. 10 odst. 1 Listiny. Skutkové závěry soudů, kterými byly v důsledku výše popsanych pochybení přejaty lži obviněné, včetně tvrzení, že napadla jejího syna, působí jako krajně ponižující. Případ byl medializován a došlo k její výrazné dehonestaci, ztrátě její cti a reputace. Musela se postavit hrubé a ponižující kritice veřejnosti. Následky působí v osobním životě a na psychice.

IV.

Procesní předpoklady řízení před Ústavním soudem

30. Ústavní stížnost byla podána včas oprávněnou stěžovatelkou. Ústavní soud je k jejímu projednání příslušný. Stěžovatelka je řádně zastoupena (§ 29 až 31 zákona č. 182/1993 Sb., o Ústavním soudu) a vyčerpala všechny zákonné procesní prostředky k ochraně svých práv (§ 75 odst. 1 téhož zákona). Ústavní stížnost je přípustná.

31. Na tomto závěru nemůže nic změnit ani to, že jde o stížnost poškozené napadající výsledek trestního řízení. I poškození mohou k ochraně svých práv využít ústavní stížnost směřující proti rozhodnutím, kterými se trestní proces končí, jako jsou rozhodnutí o odložení věci, zastavení trestního stíhání či zproštění obžaloby [srov. k tomu obecně zejm. nálezy ze dne 19. 3. 2025 sp. zn. Pl. ÚS 17/24, *Kauza Anička – uložení podmíněného trestu za sexuální trestnou činnost*, body 31 až 35].

V.

Shrnutí řízení před Ústavním soudem

32. Ústavní soud vyzval Nejvyšší soud a vedlejší účastníky řízení k vyjádření k ústavní stížnosti.

33. Nejvyšší soud uvedl, že stěžovatelka nebyla v posuzované trestní věci obviněnou, nýbrž poškozenou, které zákon v § 265d trestního řádu právo podat dovolání nepřiznává. Pokud tedy v ústavní stížnosti nesouhlasí s obhajobou obviněné a domáhá se jejího odsouzení při současné eliminaci svého podílu na vyostření konfliktní situace inkriminovaného dne, čímž v zásadě zpochybňuje soudy učiněná skutková zjištění a vyjadřuje se k otázce viny a trestu, je třeba uvést, že to jí zásadně nepřísluší.

34. Nejvyšší státní zastupitelství sdělilo, že dovolací řízení bylo vedeno na základě dovolacího důvodu podle § 265b odst. 1 písm. h) trestního řádu, tedy proto, že napadené

rozhodnutí spočívá na nesprávném právním posouzení skutku nebo jiném nesprávném hmotněprávním posouzení. Takový způsob vymezení předmětu řízení je i logický, neboť otázka, zda jednání obviněné představuje nutnou obranu podle § 29 trestního zákoníku, je otázkou právního posouzení skutku. Nejvyšší soud tak rozsudek krajského soudu nepřezkoumával z pohledu jím stabilizovaných skutkových zjištění, neboť vady skutkových zjištění by bylo třeba namítat v rámci dovolacího důvodu podle § 265b odst. 1 písm. g) trestního řádu. Přitom zásadně platí, že Nejvyšší soud je při přezkumu napadeného rozhodnutí v souladu s § 265i odst. 3 trestního řádu limitován rozsahem a důvody uvedenými v dovolání, a to i tehdy, pokud by vyšly najevo jiné důvody, které by mohly mít vliv na zákonnost a odůvodněnost napadeného rozhodnutí. Jestliže skutková zjištění nebyla v projednávané věci předmětem dovolacího přezkumu, pak by neměla být ani předmětem řízení o ústavní stížnosti.

35. K pochybení dle Nejvyššího státního zastupitelství nedošlo ani nekonáním veřejného zasedání v dovolacím řízení s ohledem na zákonnou výjimku podle § 265r odst. 1 písm. c) trestního řádu. Není překvapivé, že Nejvyšší soud uvedl, že stěžovatelka jakožto poškozená uplatňuje námitky, které jí nepřísluší, neboť poškozený v současné koncepci dovolacího řízení nedisponuje předmětem řízení a není aktivně legitimován k podání tohoto mimořádného opravného prostředku.

36. Obviněná se vyjádřila, že stěžovatelé se nemohou dovolávat zásahu do svých lidských práv před Ústavním soudem jen proto, že popisy skutku v odůvodnění trestního rozsudku cizí osoby se jich dotýkají. Stěžovatelka si přivlastňuje trestní řízení, vztahuje ho k sobě a z pozice poškozené žádá rozšiřovat to, co soudy v trestních řízeních rozhodují, o kom rozhodují a jaké jsou jejich výroky. Přisvojuje si i uplatňování pravidla *in dubio pro reo*. Obviněná to odmítá, bylo to její řízení, řešilo jen její vinu či nevinu. Ústavní stížnost by neměla být používána jako další odvolací stupeň. Dle obviněné jedním z důvodů celé kauzy je pocit výjimečnosti, který v sobě stěžovatelka chová ve vztahu k ostatním, ale i ve vztahu k ulici X. Na této slepé ulici v Brně, v nepochybně prestižní residenční čtvrti, stěžovatelka s manželem aplikují pozoruhodný přístup, který by byl možný v uzavřených komunitách amerických měst, ale ne na ulici v Evropě. Právě potřeba stěžovatelky vyhnat matku s dítětem, co si hraje na ulici, z privilegované lokace, byl důvod, proč k celé události došlo. Stěžovatelka ublíženě očekává větší míru důvěry ve svá tvrzení a je zklamaná, že jako bývalá soudkyně nemá privilegium vysoké důvěry v její výpověď. Ústavní stížnost by proto měla být zamítnuta.

37. Ústavní soud dal možnost vyjádřit se též krajskému soudu a městskému soudu, byť účastníky řízení nejsou. Krajský soud odkázal na odůvodnění svého rozhodnutí. Městský soud se k ústavní stížnosti nevyjádřil.

38. Ústavní soud zaslal shora uvedená vyjádření stěžovatelce k případné replice. Stěžovatelka tohoto práva využila a v replice sdělila, že Nejvyšší soud neuvedl nic relevantního. Pokud jde o vyjádření Nejvyššího státního zastupitelství, stěžovatelka má za to, že uplatnění zákonné výjimky pro nekonání veřejného zasedání nebylo odůvodněno. Vyjádření obviněné považuje s přihlédnutím k jí způsobeným zdravotním následkům za nevhodné až výsměšné. Odmítá, že by něco ublíženě očekávala, jde o fabulace obviněné, která uvádí údajné představy či pocity stěžovatelky, o nichž však

nemá a nemůže mít jakékoli informace. Tuto repliku zaslal Ústavní soud obviněné, Nejvyššímu soudu a Nejvyššímu státnímu zastupitelství na vědomí.

39. Protože na jednání senátu dne 30. 7. 2025 nezískal návrh původního soudce zpravodaje Milana Hulmáka potřebnou většinu hlasů, určil téhož dne předseda senátu k vypracování návrhu rozhodnutí soudce Zdeňka Kühna jako nového soudce zpravodaje (§ 55 zákona o Ústavním soudu).

40. Ústavní soud nenařídil ústní jednání, neboť od něho nelze očekávat další objasnění věci (§ 44 věty první zákona o Ústavním soudu).

VI. Posouzení ústavní stížnosti

VI. A. Obecná východiska

41. Ústavní soud při posuzování ústavních stížností poškozených proti výsledku trestního řízení respektuje judikaturu ESLP. Smluvní státy Úmluvy musí chránit práva a svobody osob ve své jurisdikci zakotvená v Úmluvě či v jejích protokolech. V nezbytných případech musí svoji povinnost splnit též prostředky trestního práva. Státy tak musí přijmout opatření, která osobám v jejich jurisdikci zaručují, aby nebyly vystaveny jednáním porušujícím práva zaručená Úmluvou. Státy tak musí nejen zakotvit příslušné instituty a skutkové podstaty v platném právu, nýbrž také efektivně vyšetřovat a stíhat pachatele trestné činnosti (např. již rozsudek ESLP ze dne 4. 12. 2003 *M. C. proti Bulharsku*, č. 39272/98, § 149, 150, 152 a 153).

42. Povinnost vedení účinného trestního řízení vzniká, vznesli-li dotčená osoba tvrzení, že došlo k zásahu do základních práv zaručených Úmluvou. Podmínkou je, aby tvrzení bylo hájitelné a vzbuzovalo důvodné podezření.

43. Všechny příslušné státní orgány včetně soudů musí jednat kompetentně a efektivně, aby jejich konání bylo způsobilé vyústit v potrestání odpovědné osoby. Vyšetřování nemusí nutně vést k odsouzení podezřelého či obviněného, neexistuje absolutní právo na stíhání nebo odsouzení konkrétní osoby v případě, že nedošlo k zaviněnému selhání při snaze činit pachatele trestných činů odpovědnými. Povinností je však volit správné prostředky, aby výsledek mohl být dosažen (srov. rozsudek velkého senátu ESLP ze dne 2. 2. 2021 *X a další proti Bulharsku* č. 22457/16, § 186).

44. Procesní závazek vést efektivní vyšetřování se skládá z požadavků na a) nezávislost a nestrannost, b) přiměřenou rychlost, c) umožnění veřejné kontroly a participace poškozených a d) důkladnost a dostatečnost [takto např. náleze ze dne 26. 11. 2021 sp. zn. I. ÚS 443/23, *Neodůvodnění rozsudku dle § 129 odst. 2 tr. ř. ve světle práva na účinné vyšetřování*, body 28 až 31].

45. K naplnění posledně uvedeného požadavku je nutné, aby vnitrostátní orgány zjistily skutkové okolnosti případu v rozsahu nezbytném k posouzení věci. Aby bylo vyšetřování účinné, musí být dostatečně důkladné. Procesní povinnosti plynoucí z práva na účinné

vyšetřování požadují použití účinných prostředků, nesměřují však k určitému výsledku (sdělení obvinění, podání obžaloby, tím méně vynesení odsuzujícího rozsudku či určitého trestu). Neexistuje právo na stíhání nebo odsouzení konkrétní osoby. Orgány musí sice přijmout veškerá přiměřená opatření k shromáždění důkazů, objasnění okolností a provedení důkladné, objektivní a nestranné analýzy všech relevantních prvků, aniž by opomíjely jakékoli zjevné směry vyšetřování, procesní povinnost však nesmí být vykládána jako uložení nemožné nebo nepřiměřené zátěže. Podobně jako ESLP ani Ústavní soud nemusí a nemá analyzovat každé tvrzené pochybení orgánů činných v trestním řízení, pokud jde svou povahou o izolované chyby či ojedinělá opomenutí (opět *X a další proti Bulharsku*, § 186, podobně rozsudek velkého senátu ESLP ze dne 25. 6. 2020 *S. M. proti Chorvatsku*, č. 60561/14, § 315 až § 320).

46. Posoudily-li spornou věc dokonce již trestní soudy, tím spíše platí teze, že Ústavní soud nemůže nahradit trestní soudy při posuzování skutkového stavu věci. Místo toho se musí zaměřit na to, zda se v řízení objevily tak závažné nedostatky, které by mohly ohrozit základní cíle vyšetřování závažné trestné činnosti, tj. zjistit rozhodné okolnosti nebo identifikovat odpovědné osoby (srov. přiměřeně rozsudek ESLP ze dne 26. 8. 2025 *B. A. proti Islandu*, č. 17006/20, § 57, s citací další judikatury, či opět *S. M. proti Chorvatsku*, § 320).

47. Pokud trestní soud pravomocně zproští obžalovaného viny, musí být Ústavní soud obzvláště zdrženlivý, jinak by překračoval své vlastní pravomoci (přiměřeně nález Pl. ÚS 17/24, *Kauza Anička*, body 75 až 77). To plyne i z dosavadní judikatury, navazující na nález v *Kauze Anička*, který dosavadní judikaturu sjednotil. Ústavní soud zasáhne do rozhodnutí, kterým trestní soud pravomocně rozhodl o zproštění obžaloby, jen ve výjimečných situacích. Doposud šlo o tyto typové situace:

- trestní soud zprošťující výrok rozsudku písemně neodůvodnil s ohledem na prohlášení osob oprávněných podat proti rozsudku odvolání ve smyslu § 129 odst. 2 trestního řádu a současně své závěry nevysvětlil ani při ústním vyhlášení rozsudku, přestože stěžovateli coby poškozenému v daném trestním řízení svědčilo právo na účinné vyšetřování. Poškozený měl právo na to, aby mu soud rozhodnutí řádně vysvětlil: „*Uvedené vady činí napadené rozhodnutí v zásadě nepřezkoumatelným a současně i neústavním, neboť nenaplní požadavky na transparentnost a kontrolovatelnost soudních rozhodnutí a naopak poskytuje prostor libovůli v soudním rozhodování.*“ (opět nález I. ÚS 443/23, body 32, 36 a 41, zde mimochodem v souvislosti se zproštěním z důvodu naplnění podmínek nutné obrany);
- nelogičnosti, nedůslednosti při hodnocení všech okolností případu a celková vnitřní rozpornost zprošťujícího rozsudku (včetně úvah zlehčujících domácí násilí). Proto Nejvyšší soud zprošťujícím rozsudkem označil za beztrestné jednání (jinak skutkově nesporné a soudy nižšího stupně řádně zjištěné), vykazující znaky ponižujícího zacházení a trestného činu týrání osoby žijící ve společném obydlí podle § 199 trestního zákoníku (nález ze dne 27. 8. 2025 sp. zn. II. ÚS 1689/25);
- neakceptovatelné úvahy o neexistenci protiprávnosti: trestní soud dovodil nedostatek protiprávnosti jednání členů vězeňské služby z toho, že se stejného protiprávního jednání dopustili i jiní členové vězeňské služby a vedení věznice toto jednání nekritizovalo. Sporného jednání (použití donucovacích prostředků) „*se obžalovaní dopustili jako vykonavatelé státní moci vůči osobě zbavené osobní svobody téměř v maximální možné míře.*“ (nález ze dne 10. 7. 2025 sp. zn. III. ÚS 1252/24, *neospravedlnitelné použití donucovacího prostředku příslušníky vězeňské služby*, body 26 a 30).

48. Jde tedy vesměs o specifické situace, které nijak nezpochybnují principiální zdrženlivost Ústavního soudu při zásazích do pravomocně skončených trestních věcí, které skončily zprošťujícím rozsudkem.

VI. B. *Aplikace obecných východisek na nynější věc*

49. Není pochyb, že stěžovatelce svědčí ústavně zaručené právo na účinné vyšetřování, zde podle čl. 8 Úmluvy (právo na ochranu soukromého a rodinného života). Ostatně i kvalifikace dovozovaná obžalobou odpovídala zločinu, a ne pouhému přečinu [k tomu srov. zejm. obecné pasáže v nález ze dne 3. 9. 2025 sp. zn. IV. ÚS 2582/24, *mezinárodní únos dítěte*, body 35 násl. a tam obsáhle vypočtená judikatura ESLP].

50. Stěžovatelka v nynější věci předložila hájitelná tvrzení vypovídající o zásahu do jejích práv zaručených Úmluvou. Proto orgány činné v trestním řízení musely provést účinné vyšetřování rámcově odpovídající výše popsaným požadavkům (viz bod 44 shora). Nynější věc neskončila ve stádiu přípravného řízení trestního, ale dostala se až do řízení před trestními soudy. Stěžovatelka tvrdí, že právě trestní soudy požadavkům účinného vyšetřování nedostály.

51. V nynější věci rozhodovaly nalézací soud a odvolací soud opakovaně. Právě proto Ústavní soud podrobně shrnul celý procesní vývoj této věci před trestními soudy. Městský soud nejprve obviněnou obžaloby zprostil, a to s využitím pravidla *in dubio pro reo*, tj. v pochybnostech ve prospěch, protože se nepodařilo vyvrátit její obhajobu, že jednala v obraně (zjištěný skutkový stav to nevylučoval). Krajský soud však toto rozhodnutí zrušil, zjednodušeně řečeno proto, že se městský soud důkladněji nezabýval důkazy svědčícími proti obviněné. Podruhé tedy městský soud shledal vinu a obviněnou odsoudil, protože se okolnosti nutné obrany neprokázaly. Ovšem i tento rozsudek krajský soud zrušil, zjednodušeně řečeno proto, že tentokrát vyznívaly závěry městského soudu až jednostranně v neprospěch obviněné. Ve třetím rozsudku uznal – po dalším obsáhlém dokazování a po provedené rekonstrukci – městský soud obviněnou opětovně vinnou, teprve tento rozsudek před krajským soudem obstál, byť i tento rozsudek krajský soud revidoval (viz body 9 až 15 shora). Rozsudek krajského soudu však neobstál před Nejvyšším soudem, který k dovolání obviněné a dovolání nejvyššího státního zástupce podaného ve prospěch obviněné dovodil, že zjištěné skutkové okolnosti zakládají zákonné podmínky nutné obrany.

52. Právě vyličené stručné shrnutí postupu trestních soudů, které rozhodovaly celkem sedmkrát během dvou let a pěti měsíců, svědčí jednak o tom, že ve věci nedošlo k významnějším průtahům, jednak o tom, že trestní soudy věnovaly celé věci mimořádnou pozornost a provedly veškeré myslitelné důkazy. Stěžovatelka nicméně kritizuje, že krajský soud bez dokazování změnil klíčový skutkový závěr (o fyzickém útoku stěžovatelky na dítě obviněné) a právě z něj pak Nejvyšší soud dovodil splnění podmínek nutné obrany.

53. Ústavní soud k tomu především upozorňuje, že ústavní stížnosti poškozených nemohou zakládat stejný standard přezkumu jako ústavní stížnosti odsouzených (srov. k tomu též body 58 násl. níže). Jak již bylo naznačeno výše, izolované chyby či ojedinělá opomenutí orgánů činných v trestním řízení nemohou být důvodem úspěšné ústavní

stížnosti poškozeného. Ústavní soud se místo toho musí zaměřit na otázku, zda v řízení došlo k tak závažným nedostatkům, které by mohly ohrozit základní cíle vyšetřování závažné trestné činnosti, tj. zjistit rozhodné okolnosti tvrzeného trestného činu.

54. Ve světle těchto standardů nemohla ani tvrzená chyba krajského soudu (stala-li se vůbec nějaká) založit důvodnost ústavní stížnosti. Aniž by Ústavní soud nyní přezkoumával veškeré technické detaily postupu krajského soudu (právě k tomu ho ale nynější ústavní stížnost navádí), lze říci, že eventualita fyzického útoku stěžovatelky na dítě obviněné byla celou dobu trestního řízení „ve hře“. Pracuje s ní již obžaloba, kde je výslovně uvedeno, že obviněná zaútočila na stěžovatelku po předchozí slovní rozepři ohledně chování nezletilého syna obviněné (což stěžovatelka nikdy nezpochybnila) a po „jeho fyzickém napadení“ stěžovatelkou (což naopak stěžovatelka vehementně celou dobu popírá). Pracuje s ní první (zprošťující) rozsudek městského soudu, který s touto eventualitou počítá s ohledem na pravidlo *in dubio pro reo* (zde je fyzické napadení dítěte stěžovatelkou ponecháno též ve skutkové větě rozsudku).

55. První odsuzující (a v pořadí druhý) rozsudek městského soudu byl k eventualitě napadení dítěte asi nejskeptičtější, ale tento rozsudek byl zrušen krajským soudem právě proto, že úvahy ohledně útoku na dítě byly zkratkovité a jednostranné v neprospěch obviněné. Druhý odsuzující (a v pořadí třetí) rozsudek městského soudu sice rovněž vypustil fyzické napadení dítěte ze skutkové věty rozsudku, současně však s touto alternativou v odůvodnění pracoval a rozebral kontext nutné obrany obviněné jako matky dítěte proti stěžovatelce (lze jen stručně zopakovat, že městský soud tu odkázal na výsledky rekonstrukce, podle níž syn stál za obviněnou, která byla vyšší a statnější než stěžovatelka, syn byl stále kryt tělem obviněné). Právě proto (a ne kvůli tomu, že rozhodně k žádnému předchozímu útoku na dítě nedošlo) městský soud dovodil, že o nutnou obranu jít nemohlo (srov. k tomu bod 20 rozsudku městského soudu, srov. též bod 14 shora). S tím ostatně souhlasil i krajský soud, který však své pasáže zakončil zvláštní úvahou, že obviněná „jednala v konfliktní situaci neadekvátně pudově jako matka“ (bod 10 rozsudku krajského soudu).

56. Ve světle právě uvedeného nebyl postup krajského soudu žádným závažným nedostatkem, který by mohl ohrozit základní cíl vyšetřování této věci, jak praví judikatura (srov. bod 53 shora). Z obecného pohledu byl naopak jen logickým promítnutím skutkových úvah městského soudu též do výrokové části rozsudku (právě proto krajský soud vrátil tuto spornou část věty do skutkové věty rozsudku, přesně ve shodě s tím, jak byl celý skutek státním zastupitelstvím žalován), aniž by došlo k jakémukoli přehodnocení skutkových závěrů soudu nalézacího. Otázka, zda měl krajský soud důkazy, na které odkázal, i v této specifické situaci provést, již přesahuje rámec řízení o této ústavní stížnosti, s ohledem na standardy přezkumu shora naznačené. Lze jen doplnit, že o pravomoci odvolacího soudu zasahovat do skutkové věty trestního rozsudku nalézacího soudu není v obecné rovině žádných pochyb (více k tomu usnesení Nejvyššího soudu ze dne 18. 1. 2006 sp. zn. 11 Tdo 1158/2005, č. 38/2006 Sb. rozh. tr.).

57. Pokud pak z těchto skutkových premis vyvodil Nejvyšší soud opačné právní závěry a dospěl k závěru o naplnění všech podmínek nutné obrany, nelze mu z ústavně právního pohledu nic vyčíst. Právě naopak, Nejvyšší soud důsledně vyšel ze zákonné úpravy, judikatury i doktrinárních závěrů k nutné obraně. Protože obránce odvracející útok chrání

tytéž zájmy, které chrání sám trestní zákoník, nejedná proti účelu trestního zákoníku, ale naopak ve shodě s ním. Může tak dojít ke střetu zájmů na ochraně různých společenských vztahů, a to na straně jedné zájmu, který byl napaden útokem, a na druhé straně zájmu útočníka. Nutná obrana je uplatněním práva proti bezpráví, nahrazuje vlastně zásah orgánů veřejné moci. Není pochyb o tom, že osoba jednající v mezích nutné obrany požívá též ústavní ochrany proti následné kriminalizaci [nález ze dne 26. 4. 2016 sp. zn. I. ÚS 3235/15 (N 80/81 SbNU 349), *Posouzení splnění podmínek putativní nutné obrany*, bod 38]. Nutná obrana nevyžaduje, aby obránce volil jiné, mírnější prostředky (srov. text § 28 odst. 2 a naproti tomu § 29 trestního zákoníku).

58. Stěžovatelka rovněž tvrdí, že jí útok na dítě nebyl dostatečným způsobem prokázán, a domáhá se použití pravidla *in dubio pro reo* ve svůj prospěch. Pomíjí však, že nešlo o trestní řízení proti ní, ale proti obviněné. K základním ústavním pravidlům trestního procesu patří i princip presumpce neviny, dle kterého je každý, proti němuž je vedeno trestní řízení, považován za nevinného, pokud pravomocným odsuzujícím rozsudkem soudu nebyla vyslovena jeho vina (čl. 40 odst. 2 Listiny a čl. 6 odst. 2 Úmluvy). Z presumpce neviny vyvěrá též pravidlo *in dubio pro reo*, podle něhož přetrvávají-li po provedeném dokazování důvodné pochybnosti o existenci relevantních skutkových okolností, orgány činné v trestním řízení jsou povinny rozhodnout ve prospěch obviněného. Aplikace uvedeného pravidla je namístě především tehdy, pokud lze rozumně dospět k vícero verzím skutkového děje nebo není možné jednoznačně se přiklonit k žádné ze skupiny odporujících si důkazů [nález ze dne 6. 3. 2020 sp. zn. II. ÚS 2929/18 (N 42/99 SbNU 49), *K aplikaci ústavněprávní zásady in dubio pro reo*, body 21 a 22].

59. Proto se v tomto trestním řízení uplatnilo pravidlo v pochybnostech ve prospěch obviněné, *in dubio pro reo*. Naopak ve prospěch stěžovatelky bylo toto pravidlo uplatněno v přestupkovém řízení, které se proti ní jako obviněné z přestupku vedlo v souvislosti s tvrzeným útokem na dítě. Z logiky věci pravidlo *in dubio pro reo* nemůže v trestním řízení platit ve prospěch osoby poškozené. Jinak by totiž musela být bez dostatečných důkazů – a v rozporu s uvedenými ústavními požadavky – odsouzena osoba obviněná z trestného činu.

60. Pokud jde o nespokojenost stěžovatelky s neveřejností rozhodování Nejvyššího soudu, pravidlo stanovené v § 265r odst. 1 trestního řádu obecně připouští i rozhodování v neveřejném zasedání. Konkrétně v nynější věci rozhodoval Nejvyšší soud v neveřejném zasedání podle § 265r odst. 1 písm. c) trestního řádu se souhlasem obviněné a nejvyššího státního zástupce (viz bod 49 rozsudku Nejvyššího soudu). Již z textu zmíněného ustanovení plyne, že souhlas poškozeného není k rozhodnutí o dovolání v neveřejném zasedání vyžadován (shodně a podrobněji viz nález ze dne 13. 3. 2024 sp. zn. IV. ÚS 2124/23, *Právo poškozeného vyjádřit se k dovolání obviněného proti výroku o náhradě škody*, zejm. bod 34). Ústavní soud již několikrát vyslovil, že rozhodování Nejvyššího soudu o podaném dovolání v neveřejném zasedání není neústavní, děje-li se v případech stanovených zákonem [viz např. nález ze dne 22. 6. 2004 sp. zn. I. ÚS 585/04 (N 143/38 SbNU 117), *Průtahy v již ukončeném trestním řízení*, nebo usnesení ze dne 26. 3. 2014 sp. zn. I. ÚS 522/14, bod 12].

61. Konečně ke kritice, že argumentace trestních soudů zasahuje do stěžovatelčiny dobré pověsti a cti (čl. 10 Listiny), lze uvést, že také odůvodněním soudního rozhodnutí lze zasáhnout do osobnostních práv jak přímo účastníka řízení, tak eventuálně třetí osoby, stejně jako je myslitelné porušení zásady presumpce neviny. Takováto porušení, vytýkaná vůči odůvodnění soudního rozhodnutí, je však nutno posuzovat s ohledem na funkci odůvodnění, tj. aby soud mohl vykonávat svou ústavní funkci, tedy přesvědčivě a jasně vysvětlit, k jakému skutkovému stavu dospěl a jak jej právně posoudil [srov. k tomu náleze ze dne 15. 11. 2006 sp. zn. I. ÚS 310/05 (N 211/43 SbNU 357), *Zásah do osobnostních práv odůvodněním rozsudku*, respektive rozsudek ESLP ze dne 10. 10. 2024 *Machalický proti České republice*, č. 42760/16, § 52 násl.].

62. V nynější věci Nejvyšší soud užil standardní úvahy a odůvodnění, nijak se nedotýkající stěžovatelčiny cti či dobré pověsti. Konal v zájmu svého ústavního závazku vysvětlit, proč dospěl k závěru o nevině obviněné, která jednala v nutné obraně. Klíčové v tomto kontextu je, že na stěžovatelku v žádném případě nelze, na základě úvah trestního soudu, nahlížet jako na vinnou jakýmkoli trestným činem.

VII. Závěr

63. Ústavní soud shrnuje, že zprostil-li Nejvyšší soud obviněnou obžaloby, ústavně zaručené právo stěžovatelky na účinné vyšetřování neporušil. Trestní soudy se celé věci věnovaly pečlivě a v mnoha rozhodnutích. Právo na účinné vyšetřování nezahrnuje právo na potrestání osoby podezřelé z trestného činu.

64. Ústavní soud proto ústavní stížnost zamítl (§ 82 odst. 1 zákona o Ústavním soudu).

Poučení: Proti rozhodnutí Ústavního soudu se nelze odvolat.

V Brně dne 1. října 2025

Zdeněk Kühn
předseda senátu

Odlišné stanovisko soudce Milana Hulmáka k nálezu sp. zn. IV. ÚS 1562/24

65. Podle § 22 zákona č. 182/1993 Sb., o Ústavním soudu, uplatňuji odlišné stanovisko k výroku i odůvodnění nálezu, neboť jsem přesvědčen, že ústavní stížnost byla podána důvodně.

66. Své stanovisko budu strukturovat tak, že nejprve rozeberu svá zjištění stran pochybení v postupu krajského soudu, poté pochybení v postupu Nejvyššího soudu a posléze se vyjádřím k argumentům většiny.

a) dodržení práv stěžovatelky před krajským soudem

67. Zaprvé shledávám, že stěžovatelka zcela případně poukazuje na to, že krajský soud svým v pořadí posledním rozhodnutím provedl změnu popisu skutku, aniž by vůbec prováděl dokazování.

68. Pravidla trestního procesu vyžadují, že odvolací soud může rozhodnout sám rozsudkem, jen je-li možno nové rozhodnutí učinit buďto na podkladě skutkového stavu, který byl v napadeném rozsudku správně zjištěn, popřípadě tehdy, pokud provede vlastní dokazování ve veřejném zasedání. Přitom jen ty důkazy, které sám takto provedl, může hodnotit odlišně od soudu prvního stupně, a jen na jejich základě může provést změnu nebo doplnění dosavadních skutkových zjištění. Odvolací soud, který žádné dokazování neprovede, je plně vázán hodnocením důkazů soudu prvního stupně (srovnej § 259 odst. 3 a § 263 odst. 7 trestního řádu).

69. Tato pravidla dokazování nejsou v trestním řádu zakotvena samoúčelně, nýbrž jsou projevem základních zásad ovládajících trestní proces, jako jsou zásady ústnosti a přímosti (§ 2 odst. 11 trestního řádu) a bezprostřednosti (§ 2 odst. 12 trestního řádu), kteréžto zásady samy vyvěrají z požadavků kladených na trestní proces ústavním pořádkem a nezbytností ochrany základních práv a svobod všech osob, jichž se trestní řízení dotýká. Jde o stěžejní zásady dokazování dopadající i na postup odvolacího soudu. Vychází se z toho, že důkazy nejlépe zhodnotí ten, kdo měl nejbližší a nezprostředkovaný dojem z jejich provádění (František Púry in Šámal, Pavel a kol.: Trestní řád komentář; 7. vydání, Praha, C. H. Beck, 2013 str. 3121). Odvolací soud tak nesmí sám nahrazovat hodnocení důkazů, které provedl pouze soud prvního stupně, a tím prosazovat své vlastní hodnocení, skrze zákonem danou závaznost názorů vyššího soudu, navzdory zásadě ústnosti a přímosti trestního řízení [nález ze dne 12. 5. 2020 sp. zn. IV. ÚS 1327/19 (N 91/100 SbNU 102), bod 26]. Považuje-li odvolací soud rozsah dokazování před soudem prvního stupně za úplný, ale provedené důkazy hodnotí jinak, nemůže rozhodnout o zrušení rozsudku soudu prvního stupně, aniž by důkazy přímo provedl ve veřejném zasedání. Neztotožní-li se například odvolací soud s hodnocením výpovědi určitého svědka a se závěrem učiněným z jejího obsahu, měl by sám takového svědka vyslechnout, aby si tím vytvořil dostatečný podklad pro odchýlné hodnocení jeho výpovědi i pro změnu skutkových závěrů, které z toho vyplývají (obdobně nález ze dne 8. 2. 2022 sp. zn. IV. ÚS 2718/21, bod 37).

70. Právě vyloženými pravidly se však krajský soud ve svém rozhodnutí neřídil. Krajský soud svůj rozsudek ze dne 20. 4. 2023 vydal po toliko necelou půlhodinu trvajícím veřejném zasedání. Ve věci toho dne neprovedl žádné dokazování, přičemž tak neučinil ani v žádné dřívější etapě daného řízení. Přesto ve svém rozhodnutí zásadně přehodnotil skutkové závěry městského soudu. Zatímco městský soud plně uvěřil verzi stěžovatelky, která vypověděla, že dítě z odraždla nestáhla, dokonce, že se jej nikdy žádným způsobem nedotkla, ani směrem k němu nedělala žádný pohyb, a že obviněná stěžovatelku strčila pouze v popuzení ze slovních výzev stěžovatelky, aby s dítětem opustily prostor u jejího auta, krajský soud dospěl k odlišnému novému závěru, že ke stáhnutí dítěte došlo, a obviněná poté stěžovatelku strčila, aby se jí za předchozí stažení dítěte z odraždla pomstila.

71. Krajský soud postupoval v přímém rozporu s § 259 odst. 3 a 263 odst. 7 trestního řádu. Jestliže ve věci sám neprováděl žádné dokazování, byl vázán hodnocením důkazů městským soudem a nebyl vůbec oprávněn ve věci rozhodnout sám rozsudkem. Učinění popsané podstatné změny hodnocení důkazů soudem, který tyto důkazy sám neprovedl, odporující základním zásadám dokazování v trestním procesu, vykazuje znaky protiústavní svévole. Tu však připustit nelze (srovnej i nález ze dne 3. 4. 2024 sp. zn. IV. ÚS 1929/23, bod 37 a 38).

72. Krajský soud své odlišné hodnocení skutkového stavu ani přezkoumatelným způsobem neodůvodnil. Judikatura Ústavního soudu vyžaduje, aby rozhodnutí orgánů veřejné moci byla přesvědčivě odůvodněna. Jde o důležitou procesní zábranu, jež má bránit jejich svévolnosti. Nejsou-li zřejmé důvody toho kterého rozhodnutí, svědčí to o libovůli, kterou zásada právního státu zakazuje [nález ze dne 15. 11. 2011 sp. zn. I. ÚS 395/11 (N 196/63 SbNU 283), bod 25 a 27].

73. Krajský soud uvedl, že má stažení dítěte z odraždla za prokázané tím, že dle lékařské zprávy měl syn po činu škrábance na lokti, zatímco dle fotografií pořízených před konfliktem je neměl. Městský soud nicméně předtím shledal, že fotografie předložené obhajobou jsou, pokud jde o nezraněnost dítěte před incidentem, nevypovídající, neboť byly vyfoceny z úhlu, ve kterém část ruky s pozdějším zraněním není dobře vidět (bod 19 jeho rozsudku). Tato úvaha městského soudu se jeví mít i oporu ve spise (na dvou fotografiích „před incidentem“ na č. l. 430 a 431 jsou ruce dítěte vidět shora, zatímco fotografie zranění na č. l. 60 a násl. spisu ukazují spodní části lokte). Krajský soud ovšem nechal zjištění městského soudu o neodpovídajícím úhlu záběru zcela bez komentáře a své posouzení, proč fotografie na rozdíl od městského soudu považuje za vypovídající, žádným způsobem nevysvětlil. Krajský soud se navíc opomněl blíže zabývat i časem vzniku těchto fotografií a jen mechanicky bez jakéhokoliv odůvodnění vyšel z metadat poskytnutých obhajobou.

74. Krajský soud ponechal bez komentáře argumentaci městského soudu hodnotící význam lékařské zprávy dokládající existenci škrábanců v čase po incidentu. Městský soud uzavřel, že tuto zprávu nelze přeceňovat, neboť v daném věku nezletilého běžně dochází k drobným zraněním a karambolům, jakož i jím zmiňované vyjádření znalkyně, dle kterého zjištěné zranění dítěte jeho stažení z odraždla spíše neodpovídá, a v každém případě mohlo vzniknout náhodně.

75. Skutkové závěry krajského soudu trpí deficitem i v dalších směrech. Jeho rozsudek většinou vyznívá tak, že skutková zjištění městského soudu byla správná pouze s výjimkou stažení dítěte z odraždla, které má doložené existenci zranění. I podle krajského soudu strčení stěžovatelky nebylo obranou obviněné proti nějakému dalšímu podobnému jednání stěžovatelky, nýbrž pomstou za to, co učinila předtím. Přesto jeho rozsudek zároveň obsahuje pasáž, ve které se uvádí, že stěžovatelka natáhla ruku směrem k dítěti, což spadá do jiné části skutkového děje, než u jaké krajský soud výslovně provedl změnu, totiž části verze stěžovatelky akceptované městským soudem, kterou krajský soud nijak argumentačně nezpochybnil, nepolemizoval s ní, a neoznačil žádné skutečnosti, pro které by nemohla obstát. Není jasné, proč a na základě jakých důkazů krajský soud dospěl k závěru, že i v tomto bodě je pravdivá verze obviněné a nikoliv verze stěžovatelky o absenci takového pohybu akceptovaná městským soudem. I v tomto bodě je tak rozsudek krajského soudu nepřezkoumatelný.

76. Zásadní vadou skutkových zjištění dosahující ústavněprávní intenzity může být i jejich absence [např. náleze ze dne 30. 4. 2009 sp. zn. II. ÚS 2448/08 (N 106/53 SbNU 331)]. Soud musí vyložit, které skutečnosti vzal za prokázané (§ 125 trestního řádu). V projednávané věci však z rozsudku krajského soudu není dostatečně srozumitelné, z jakých skutkových okolností vycházel, respektive v jaké míře věří skutkové verzi stěžovatelky a v jaké verzi obviněné. I pokud by platilo, že stěžovatelka stáhla dítě z odraždla, jak tvrdila obviněná, nijak z toho automaticky nevyplývá, jak se chovala v následujících okamžicích. To však krajský soud ve výroku ani odůvodnění svého rozhodnutí blíže nepopsal. Není zcela zřejmé, jaká byla jeho představa o návaznosti jím konstatovaného pohybu ruky na ostatní průběh skutkové děje. Jde přitom o naprosto klíčový okamžik, rozhodující pro posouzení, zda zde měl být nějaký trvajících útok, proti kterému se obviněná měla strčením stěžovatelky bránit. Pro jasnost rozsudku by též bývalo vhodné, aby se krajský soud výslovně vyjádřil, co si přesně myslí o dalších detailech, na kterých se aktérky incidentu neshodovaly, jako například zda stěžovatelka na počátku činu na obviněnou s dítětem agresivně křičela či je jen věcně vyzvala k odchodu, zda před tím, než byla strčena, stála na místě (jak tvrdila ve své výpovědi akceptované městským soudem), či zda učinila dva kroky směrem k dítěti (jako tvrdila obviněná) nebo zda se obviněná snažila stěžovatelce po jejím pádu pomoci či nikoliv. Právě některé z takovýchto skutkových detailů považoval za klíčové při svém posouzení Nejvyšší soud (viz dále).

77. Procesní postup, závěry a odůvodnění krajského soudu, byly porušením práva stěžovatelky na účinné vyšetřování zaručené čl. 7 odst. 2 a čl. 3 Úmluvy. Výše popsaná změna skutkových závěrů městského soudu krajským soudem bez provedení dokazování rovněž vyvolává pochybnosti o respektování principu rovnosti účastníků řízení zaručeném čl. 37 odst. 3 Listiny a práva poškozeného vyjádřit ke všem prováděným důkazům zaručeném čl. 38 odst. 2 Listiny. Stěžovatelka přišla o možnost reagovat na důkazy, které správně měly být krajským soudem (pokud chtěl korigovat závěry městského soudu) v této, v rozporu s pravidly trestního procesu nerealizované, části odvolacího řízení prováděny.

b) dodržení práv stěžovatelky před Nejvyšším soudem

78. Nejvyšší soud ve věci rozhodl rozsudkem, kterým zcela zvrátil dosavadní výsledek řízení. Odpověď na otázku, zda takovéto rozhodnutí může obstát z pohledu práva

stěžovatelky na účinné vyšetřování, již byla předznamenána v předchozích pasážích. V situaci, kdy došlo ke shora rozebraným závažným procesním pochybením v odvolacím řízení, a dovoláním napadené rozhodnutí bylo nedostatečně odůvodněné, nepřezkoumatelné a svojí nejasností vyvolávající pochybnosti, jaké skutečnosti má vlastně krajský soud za prokázané, byla úloha Nejvyššího soudu obtížná. Nejvyšší soud však řízení zatížil dalšími novými pochybeními.

79. I ve fázi dovolacího řízení platí, že skutková zjištění, ze kterých soud vychází, musí být výsledkem řádného procesu dokazování. Nejvyšší soud v něm obvykle dokazování sám neprovádí a vychází ze skutkového stavu zjištěného před soudy prvního a druhého stupně, což plyne z toho, že projednává mimořádný opravný prostředek.

80. Nejvyšší soud odůvodnění svého rozhodnutí pojal jako rozbor okolností, za kterých byla užita obrana obviněné proti útoku stěžovatelky. Ve svém výkladu postupuje tak, jako by bylo dáno, že existence obrany byla po skutkové stránce prokázána a jen byl nesprávně posouzen její trestněprávní význam (viz bod 37 a násl. rozsudku Nejvyššího soudu). Rozsudek krajského soudu byl však jednoznačný v tom, že krajský soud dospěl k závěru, že obviněná subjektivně nevnímala, že by zde probíhal či hrozil nějaký aktuální útok, před kterým by musela své dítě chránit, nýbrž stěžovatelku strčila proto, aby se jí pomstila za to, že stěžovatelka stáhla její dítě z odraždla v dřívější části skutkového děje (šlo dle krajského soudu o „vypořádání“ obžalované se stěžovatelkou za předchozí jednání – bod 9 rozsudku krajského soudu).

81. To jakým způsobem vnímala a chápala obviněná jednání stěžovatelky, a proč po subjektivní stránce vůči ní jednala tak, že ji strčila, jsou zjevně otázky skutkové. Právní posouzení představuje až hodnocení právního významu těchto subjektivních představ. Nejvyšší soud tedy, ačkoliv hovoří o tom, že v dovolacím řízení byly uplatněny hmotněprávní vady (bod 26 jeho rozsudku), se výše popsaným způsobem skrytě, mimo řádný proces provádění a hodnocení důkazů, odchýlil od skutkového stavu zjištěného v předchozím řízení.

82. Z napadeného rozsudku není jasné, proč měl Nejvyšší soud existenci obranného jednání po skutkové stránce za danou. Lze se jen dohadovat, že ho k tomu nasměrovaly již zmíněné nejasnosti ve formulaci rozsudku krajského soudu, které jej vedly ke snaze je překlénout a k tomu, že místo neobratných závěrů krajského soudu vyšel raději z tvrzení obviněné. Absenci dostatečného podkladu pro rozhodnutí však nelze řešit tím, že si dovolací soud nejasné či chybějící pasáže pro své účely domyslí a dotvoří podle toho, jak se mu to líbí, či je nahradí tvrzeními obhajoby. Takovouto libovůli v rozhodování požadavky ústavnosti vylučují.

83. Nejvyšší soud se dopustil odchylky ve skutkových zjištěních, i pokud ve své argumentaci vyšel z toho, že stěžovatelka na obviněnou s dítětem křičela, a že před svým strčením vykročila směrem k obviněné a za ní se schovávajícímu synovi (bod 40 rozsudku Nejvyššího soudu). Jde o tvrzení obhajoby, kterým nebylo v předcházejících částech trestního procesu přisvědčeno. Stěžovatelka uváděla, že svoji výzvu k opuštění prostoru auta činila slušně a také, že před svým strčením nikam nekráčela a jen se začala otáčet směrem ke svému domu. Právě takovéto verzi stěžovatelky městský soud uvěřil (bod 16

rozsudku městského soudu) a krajský soud se k těmto detailům nijak výslovně nevyjádřil a hovořil pouze obecněji o tom, že skutkové závěry městského soudu jsou přesvědčivé (jeho výše rozebíraná poznámka o natažení ruky pak zmiňuje opravdu jen ruku, nikoliv že by stěžovatelka i někam kráčela – viz bod 8 a 9 jeho rozsudku). Nejvyšší soud i zde předstírá existenci jiného skutkového stavu, než jaký byl v procesu dokazování zjištěn.

84. V provedeném dokazování nemá oporu ani závěr Nejvyššího soudu, že „*obviněná měla v dané situaci jedinou možnost, jak se útoku poškozené ubránit, a to ji od sebe odstrčit, protože jiné prostředky, např. útek, nebyly možné*“. Nejvyšší soud, ač je soudem dovolacím, jehož úlohou obecně jistě nemá být vytvářet nová skutková zjištění ve věci, zde vyslovuje úsudek, který dosud ve věci nezazněl. Tento závěr, stejně jako ostatní odchylky, není po procesní stránce výsledkem řádného dokazování. Závěr Nejvyššího soudu o nemožnosti obviněné jednat jinak je i zcela předčasný, když možnosti obviněné by soudy musely před jeho případným učiněním hodnotit (i pokud by uvěřily, že se skutkový děj odehrával obviněnou tvrzeným způsobem) podstatně komplexněji a uvážit (a popřípadě vyloučit) i veškeré jiné obviněné se nabízející alternativy, včetně její možnosti zastoupit stěžovatelce cestu, či ji chytit za ruku. Právo na účinné vyšetřování přitom vyžaduje, že výsledek řízení nesmí být založen na ukvapených nebo neopodstatněných skutkových závěrech (srovnej *X. a další proti Bulharsku*, § 185, 186 a 190).

85. Nejvyšší soud ve svém rozhodnutí v podstatě bezmezně uvěřil skutkové verzi obviněné, ještě ji dále v její prospěch rozvíjí, a ignoruje, jaký skutkový stav byl předtím prokázán před nalézacím a odvolacím soudem. Jestliže Nejvyšší soud své úvahy založil na skutkovém stavu, který nemá jasnou oporu ve spise, napovídá to opět porušení práva stěžovatelky na účinné vyšetřování.

c) k argumentům většiny

86. Jde-li o obecná východiska nálezů, souhlasím se zdrženlivým přístupem Ústavního soudu ke zprošťujícím rozsudkům trestních soudů a nebytností vážit i práva obviněných (bod 47 nálezů). Nález sp. zn. Pl. ÚS 17/24, *Kauza Anička* však byl rozhodnutím v konkrétní věci, které žádné zásadní sjednocení praxe nepřineslo, a to s ohledem na průběh diskuse, bod 89 daného nálezů, rozsáhlé odlišné stanovisko, i navazující rozhodnutí.

87. Aplikace obecných východisek na konkrétní věc v nálezu mne však nepřesvědčuje. Většina dospěla k závěru, že trestní soudy věnovaly celé věci mimořádnou pozornost s odkazem na to, že ve věci rozhodovaly celkem sedmkrát a provedly všechny myslitelné důkazy (bod 52 nálezů). Počet rozhodnutí sám o sobě nepovažuji za relevantní kritérium, podstatné je, zda byla v tomto řízení respektována základní práva, zda byly dodrženy základní principy trestního procesu a jak jsou soudní rozhodnutí odůvodněna. Z těchto kritérií naopak vyplývá, že přinejmenším krajský soud vynaložil ve věci jen naprosto minimální a nedostatečné úsilí. Svůj procesní postup si zjednodušil tím, že předtím, než nově hodnotil důkazy, vynechal, v rozporu s pravidly trestního procesu, jejich provedení ve veřejném zasedání. Jeho v pořadí poslední rozhodnutí, je pak mimořádně chabě odůvodněno. Odůvodnění výroku o vině v tomto rozhodnutí má bez narace délku pouze jedné strany, ze které nejsou jasné úvahy krajského soudu, které jej k němu vedly, a z části

ani to, co vlastně krajský soud má za prokázané. Závěr o provedení veškerých myslitelných důkazů je pak zavádějící, když jediným, kdo ve věci prováděl důkazy a jehož rozhodnutí obsahuje jejich podrobné hodnocení, byl soud prvního stupně, který přitom na jejich základě vyslovil zcela opačné závěry, než se kterými nakonec řízení skončilo.

88. Ústavní stížnosti poškozených nemohou, i pokud jim svědčí právo na účinné vyšetřování, zakládat stejný standard přezkumu jako ústavní stížnosti odsouzených (shodně bod 53 nálezu). Tyto odlišnosti by se však měly týkat toho, že obviněnému přísluší v trestním řízení širší paleta práv a záruk, zejména mu prospívá zásada *in dubio pro reo*. Nevidím ale důvod, proč by Ústavní soud měl u ústavních stížností poškozených pomíjet tak zásadní pochybení v trestním procesu, jako je tvorba skutkových zjištění soudy bez provedení dokazování a možnosti poškozeného se v něm vyjádřit, nebo připustit, že závěry soudů mohou postrádat odůvodnění, či být nesrozumitelné, nebo že Nejvyšší soud nepřesně reprodukuje dosavadní skutková zjištění ve věci a vychází při právním hodnocení z jiného skutkového stavu, než byl ve skutečnosti odvolacím soudem konstatován. Takovéto vady mohou přinést naprosté vyprázdnění práva na účinné vyšetřování.

89. Ne každé pochybení v řízení je natolik závažné, aby představovalo důvod k zásahu Ústavního soudu. Jestliže však většina uvádí (bod 47 nálezu), že důvodem k zásahu Ústavního soudu by mohly být jen například natolik závažné vady, jako je nelogičnost, nedůslednost při hodnocení všech okolností případu a celková vnitřní rozpornost zprošťujícího rozsudku (nálezn sp. zn. II. ÚS 1689/25), nemám za to, že by pochybení učiněná ve věci městským a krajským soudem byla méně zásadní, že by šlo o ojedinělé a izolované chyby (bod 45 nálezu), nebo že by nedošlo k ohrožení vyšetřování závažné trestné činnosti (bod 46 a 56 nálezu).

90. Není mi zřejmé, proč většina zdůrazňuje, že skutková varianta zahrnující fyzický útok stěžovatelky na dítě obviněné byla od počátku ve hře (bod 54 nálezu). Otázka, kdy se tato varianta v řízení objevila, je vcelku nepodstatná. I kdyby se tak stalo v řízení třebaš „na poslední chvíli“, avšak soudy by se k ní přiklonily po řádném dokazování a své závěry řádně odůvodnily, pochybnosti o porušení práva na účinné vyšetřování by to nevyvolávalo. Naopak pokud určitá otázka „visí ve vzduchu delší dobu“, nicméně soudy se s ní nikdy, zejména pak ne v konečných rozhodnutích ve věci, nevypořádají bez toho, aby jejich závěry byly zatíženy závažnými pochybeními, pochyby o porušení tohoto práva to vyvolává. Klíčový je přezkum těch rozhodnutí, která představují výsledek celého řízení. Namísto toho většina nepodstatně rozebírá obsah obžaloby či rozhodnutí vydaná a zrušená na počátku řízení.

91. Nikterak nezpochybnuji, že Nejvyšší soud správně rekapituloval právní úpravu a judikaturu k institutu nutné obrany (bod 57 nálezu). Na tom však námitky stěžovatelky proti jeho rozhodnutí nespočívaly. Stěžovatelka namítala, že není jasné, jak ze skutkových závěrů krajského soudu Nejvyšší soud dovodil, že se obviněná bránila v momentu existence hrozby ze strany stěžovatelky, že jím tvrzená skutková zjištění nemají spojitost s provedenými důkazy a že Nejvyšší soud vyšel z toho, že byla v nedobré zdravotní kondici, což nemá podklad v řízení a odporuje stavu zjištěnému znalkyní. Problém rozhodnutí Nejvyššího soudu nespočívá ve vadných hmotněprávních

východiscích, nýbrž především ve východiscích skutkových, zejména že jeho rozhodnutí nenavazuje na skutková zjištění učiněná městským a krajským soudem.

92. Na rozdíl od většiny se domnívám, že se neuplatnila zásada *in dubio pro reo* (bod 59 nálezu). Napadené usnesení Nejvyššího soudu a jemu bezprostředně předcházející rozhodnutí městského a krajského soudu na tuto zásadu neodkazují ani na jediném místě. Pokud by zproštění obviněné obžaloby bylo bývalo odůvodněno tím, že byt' provedené důkazy napovídají spíše věrohodnosti verze stěžovatelky, nepodařilo se ve věci dosáhnout takové jistoty, aby bylo možno vyslovit vinu obviněné, nacházely bychom se z hlediska ústavněprávního přezkumu v úplně jiné situaci. Krajský soud však namísto toho kategoricky konstatoval (bez řádného dokazování a odůvodnění), že stěžovatelka syna obviněné napadla, a Nejvyšší soud dokonce považoval za pevně dané (díky chybné nenávaznosti na skutkové závěry nižších soudů) že obviněná vnímala, že tento útok pokračuje a je třeba se mu bránit. Zásada *in dubio pro reo* znamená, že pochybnosti o průběhu skutkového děje mají být využity ve prospěch obviněného; nedopadá ale na situace, kdy soud má za to, že verze obviněného je pravdivá, ani nemá být aplikována tak, že v případě pochybností, jaká z verzí je správná, má verzi obviněného za pravdivou prohlásit (shodně bod 58 nálezu).

93. I když pak zásada *in dubio pro reo* primárně slouží obviněnému, mám za to, že v určitém smyslu prospívá i poškozenému. Pokud totiž soud vysloví, že díky pochybnostem o tom, jak se skutkový děj odehrál, je třeba rozhodnout tak, jako by byla platila verze obviněného, neříká tím, že má za prokázané, že poškozený o své verzi lhal. Naopak pokud soud jednoznačně přisvědčí verzi obhajoby, jako tomu bylo v posuzované věci, je nasnadě, že to může být pro poškozeného dehonestující. Možná na stěžovatelku nelze hledět jako na viníka trestného činu (bod 62 nálezu), ale jako na útočníka na dítě ano.

94. Výklad většiny stran neveřejnosti rozhodování Nejvyššího soudu (bod 60 nálezu) platí v obvyklých případech dovolacího řízení, není však přiléhavý na projednávanou věc, ve které Nejvyšší soud nestandardně doplňoval skutkový stav věci.

d) závěrem

95. V posuzované věci krajský soud i Nejvyšší soud provedly zásadní posuny ve skutkovém stavu. Zatímco městský soud uvěřil skutkové verzi stěžovatelky a krajský soud vyšel částečně z verze stěžovatelky a částečně z verze obviněné (ne zcela jasno v jakém poměru), Nejvyšší soud již vyšel plně z verze obviněné. Žádná z těchto změn přitom nebyla provedena bez porušení procesních předpisů, ani řádně odůvodněna. Krajský soud (aniž by šel cestou aplikace zásady *in dubio pro reo*) nově uvěřil verzi o stažení dítěte z odrážedla stěžovatelkou, přičemž nerespektoval základní zásady a zákonnou úpravu dokazování, a své závěry ve svém rozsudku ani přesvědčivě nevyložil. Z jeho rozhodnutí těž není dostatečně podrobně jasné, co a na základě čeho má přesně za prokázané. Před Nejvyšším soudem pak došlo k dalším zásadním skutkovým změnám, a to skrytě zcela mimo jakýkoliv procesní rámec. Nejvyšší soud, místo aby vyšel z dosavadních výsledků řízení (popřípadě shledal tyto výsledky nedostatečnými), skutkové závěry vyslovené městským soudem a krajským soudem z části nahradil skutkovou verzi obviněné. Řízení před krajským soudem i Nejvyšším soudem bylo navíc

zatíženo tím, že bylo porušeno právo stěžovatelky na vyjádření. Popsaným způsobem byly závěry ve věci deformovány, rozhodnutí ve věci nebylo výsledkem řádného soudního procesu.

96. K zásahu do stěžovatelčiných práv podle mého názoru došlo. Tím se nijak nevyslovuji k vině obviněné ani k tomu, jakou skutkovou verzi měly soudy vzít za prokázanou; to přísluší jen obecným soudům. Stěžovatelce však byla způsobena závažná zranění a díky závazkům plynoucím státu z čl. 7 odst. 2 Listiny a čl. 3 Úmluvy jí tak příslušelo ústavně zaručené právo, aby věc byla řádně vyšetřena. To se ale v důsledku shora popsanych pochybení krajského soudu a Nejvyššího soudu nestalo. Změnou hodnocení důkazů bez provádění dokazování totiž došlo k zásahu do tohoto práva ve složce umožnění veřejné kontroly a participace poškozených. Nebyl též splněn požadavek, že vyšetřování musí být důkladné a dostatečné. Judikatura Evropského soudu pro lidská práva totiž k jeho naplnění vyžaduje, že orgány veřejné moci se musí se vždy opravdu pokusit zjistit, co se stalo, a neměly by se spoléhat na ukvapené nebo neopodstatněné závěry, které by vedly k ukončení jejich vyšetřování. Jakýkoli nedostatek ve vyšetřování, který by narušil jeho způsobilost objasnit fakta nebo totožnost odpovědných osob, by mohl být v rozporu s tímto standardem. Ojedinelá pochybení nemusejí vypovídat o porušení práva na účinné vyšetřování, avšak orgány činné v trestním řízení musí zohlednit veškeré relevantní skutečnosti a nesmí postupovat svévolně. Závěry vyšetřování musí být založeny na důkladné, objektivní a nestranné analýze všech relevantních prvků (srovnej *X. a další proti Bulharsku*, § 185, 186 a 190). Těmto požadavkům žel konečná rozhodnutí krajského ani Nejvyššího soudu, jak je zřejmé z mého rozboru výše, neodpovídají.

97. Právo poškozeného, jemuž bylo ublíženo na zdraví, na účinné vyšetřování není naplněno, pokud je zproštění obviněného obžaloby založeno na skutkových zjištěních, která nejsou výsledkem řádného provádění a hodnocení důkazů, nemají oporu v trestním spise a chybí k nim přesvědčivé odůvodnění; jde o porušení čl. 7 odst. 2 a čl. 3 Úmluvy. Pokud odvolací a dovolací soud při tvorbě svých skutkových zjištění ani neumožní poškozenému se vyjádřit, je porušen i čl. 37 odst. 3 a čl. 38 odst. 2 Listiny.

98. Ze shora uvedených důvodů se domnívám, že mělo být Ústavním soudem konstatováno alespoň porušení uvedených práv stěžovatelky.

V Brně 1. října 2025

Milan Hulmák